

Okul Müdürlerinin Muhakkiklik Görevi Hakkındaki Görüşleri

Hasan Yalçın¹, İbrahim Türkmen²

Öz

Bu çalışmada daha önce muhakkiklik görevi yapmış farklı okul kademelerinde görev yapan okul müdürlerinin muhakkiklik görevi hakkındaki görüşlerinin değerlendirilmesi hedeflenmiştir. Çalışma nitel bir araştırmadır ve olgubilim deseninde yapılmıştır. Kahramanmaraş ili Türkoğlu ilçesinde farklı okul kademelerinde görev yapan daha önce muhakkiklik görevi yapmış 10 okul müdürleriyle görüşülmüştür. Ulaşılan veriler betimsel analiz metodu kullanılmak suretiyle analiz edilmiştir. Araştırmanın neticesinde; okul müdürlerinin muhakkiklik görevini istemediği, muhakkiklik görevinin okul müdürlerinin mesai arkadaşlarıyla ilişkilerini olumsuz etkilediği, okul müdürlerinin muhakkiklik görevinin bu alanda uzman olan müfettişler tarafından yapılması gerektiğini düşündükleri, okul müdürlerinin muhakkiklik konusunda mevzuata tam hâkim olamadıklarını düşündükleri, muhakkiklikle ilgili hizmet içi eğitim, seminer ve kursların artması gerektiğini düşündükleri ayrıca muhakkiklere yolluk ödenmesi yapılması ve muhakkiklerin görevleri boyunca ücretli izinli sayılmaları gerektiği yönünde görüşler taşıdıkları sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Muhakkiklik, disiplin soruşturması, soruşturma

Opinions of School Principals on the Duty of Disciplinary Investigator

Abstract

This study is aimed to evaluate the opinions of school principals, who have previously served as disciplinary investigators, and who work at different school levels, about the duty of disciplinary investigator. The study is qualitative research and was conducted in a phenomenological pattern. 10 school principals who worked at different school levels in the Türkoğlu district of Kahramanmaraş province, who had previously served as investigators, were interviewed. The data were analyzed by using the descriptive analysis method. As a result of the research; it has been concluded that school principals do not want the duty of investigation, that the duty of investigation negatively affects the relations of school principals with their colleagues, and that school principals think that the duty of inspector should be carried out by inspectors who are experts in this field and that school principals do not have full control of the legislation on the subject of investigation, and the increase in the number of in-service training, seminars and courses on investigation duty. It has been concluded that they think they should be paid for the investigation and should be allowed during their duties.

Key Words: Disciplinary investigation, disciplinary process, investigation

Makale Geçmişi Makale Türü

Geliş: 26.05.2022
Araştırma Makalesi

Kabul: 22.06.2022

Yayın: 30.06.2022

Önerilen Atıf

Yalçın, H. ve Türkmen, İ. (2022). Okul müdürlerinin muhakkiklik görevi hakkındaki görüşleri. *Uluslararası Liderlikte Mükemmellik Arayışı Dergisi (ULMAD)*, 2(1), 41-51.

¹ Sorumlu yazar, Öğretmen, MEB, Kahramanmaraş, hasan1152@windowslive.com, ORCID: 0000-0002-5911-7030

² Öğretmen, MEB, Kahramanmaraş, ibrahim0046@hotmail.com ORCID: 0000-0001-9526-9544

Giriş

İnsan bilinen en eski çağlardan beri toplumla etkileşim içinde olma tercihiyle yaşamını idame ettirmektedir. Çünkü topluluk şeklinde yaşadığı zaman insanlar kendilerini güvende hissederler. Ancak bu düzen yazılı ya da yazısız belli kurallara dayandırılmazsa bu güven yerini güvensizliğe bırakacaktır. Toplu halde hayat belirli bir düzenin kurulmasını gerektirmektedir. Ters durumda toplu hayattan beklenen güven sağlama fonksiyonunu ifa edemediği gibi kendisi korkuyla güvensizliğin sebebi olmaktadır. Aklıyla planlar, seçimlerle tercihler yapan birey, ayrıca davranışlarını “iyi, kötü, doğru, yanlış” vb. sözcükler ile değerlendirmektedir. Bir insan topluluğun, belirli bir tarihsel zamanda fikirlere, inançlara, törelere, alışkanlıklara, göreneklere ve bunların içindeki değerlere, buyruklara, normlarla yasaklara dayalı olarak tanzim edilmiş ve bu hali ile gelenekleşmiş, yerleşmiş yaşam şekline ahlak adı verilir (Özlem, 2013).

Esasen ahlak, erdeme odaklanan normatif bir değer alanıdır (İlhan, 2005). Kamu alanında ahlak ise bir tercih değil zorunluluktur. Devlet memuru görevi itibarıyla yapmış olduğu bir görevden herhangi bir şekilde yarar bekleme, çıkar sağlama ve yasaya uymama gibi halleri işlediği zaman öncelikle iş ahlakını çığnemiş olur. Memur, devlet hizmetinde aylıkla çalışan kimse demektir. Amir ise bir işte emir verme yetkisi bulunan kimsedir. Memur amirinden aldığı emirler doğrultusunda işleri yapar. Amir de memur da iş ve işlemlerini devlet adına yapar. O yüzden amir ya da memurun yapmış olduğu etik dışı davranışlar devleti, dolayısıyla da vatandaşları ilgilendirir. Bir ülkenin içinde işlerin normal seyrinde akması, iktisadi ve toplumsal kalkınmanın temin edilmesi devlet görevlilerinin etik düşüncesiyle ahlaksal davranışlarına dayalıdır. Çünkü devlet görevlilerindeki bozulma durumunda, görevlilerin yer aldığı toplumlar da bozulur (Usta, 2010)

Okulların vermiş olduğu hizmet bir kamu hizmetidir. Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının (TCAY) 42. maddesinde: “Eğitim ve öğretim, Atatürk ilkeleri ve inkılapları doğrultusunda, çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre, Devletin gözetim ve denetimi altında yapılır.” denilmektedir (TCAY, 1982). 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun (METK) 56. Maddesinde ise denetlemeyi okul bazında özele indirir: “Eğitim ve öğretim hizmetinin, bu kanun hükümlerine göre Devlet adına yürütülmesinden, gözetim ve denetiminden Millî Eğitim Bakanlığı sorumludur” denilir (METK, 1973).

Belirtilen yasa ve kanunlara göre yapılan denetimin kanuni gerekçeye dayandırılması zorunludur. Denetim ve soruşturmalardan ise birinci derecede sorumlu olan ve hesap verecek kişi ise okul müdürüdür. Bu sebeple kamu hizmetindeki kurum amiriyle memurlarının görevlerini anayasadaki, yasadaki ve yönetmeliklerdeki kurallara göre yapması esastır. Bu noktalarda herhangi bir aksaklık bulunuyorsa bununla alakalı önleyici faaliyetler yapmak, kurumun düzenini bozan durumlara imkân vermemek üzere tedbirler almak gerekir (Karaman, 1997).

İnceleme-soruşturma ya da ön inceleme işlemleri muhakkik/müfettişlere yetkili makamlar tarafından verilen emirle başlar. Emir(ler), içlerinde iddia konusu eylem/eylemler, şikâyet veya ihbar içerikli ve yine bunlara bağlı ileride oluşabilecek durumları barındırır (Başköy, 2000). Kamu düzenini sekteye uğratacak ya da kamuya zarar verecek herhangi bir olumsuz tutum ve davranışlarda hızlı bir şekilde inceleme ve soruşturma yapılmalı, gerekli önlem ve cezai müeyyide uygulanmalıdır. Eğitim öğretim kurumlarında yapılması gereken inceleme-soruşturma görevi çoğunlukla müfettişler eliyle yürütülür. Ancak müfettişlerin sayılarındaki yetersizliklerle MEB’in olayları yerinde çözme anlayışından hareket ile okul müdürlerine de inceleme ve soruşturma görevleri verilmektedir (TKB, 2006). Müdürlere inceleme ve soruşturma görevi verilmesinin yasal dayanağı ise MEB Ortaöğretim Kurumları Yönetmeliğinde (OÖKY) okul müdürlerinin görevleri arasındaki “Görev tanımındaki diğer görevleri de yapar” ifadesidir. Ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı Okulöncesi ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinin (OÖEİKY) 39. Maddesi şu şekildedir: “Okul öncesi eğitim ve ilköğretim kurumları, ilgili mevzuat hükümleri doğrultusunda diğer çalışanlarla birlikte müdür tarafından yönetilir. Müdür; okulun öğrenci, her türlü eğitim ve öğretim, yönetim, personel, tahakkuk, taşınır mal, yazışma, eğitici ve sosyal etkinlikler, yatılılık, bursluluk, taşınmalı eğitim, güvenlik, beslenme, bakım, koruma, temizlik, düzen, nöbet, halkla ilişkiler ve benzeri görevler ile Bakanlık ve il/ilçe millî eğitim müdürlüklerince verilen görevler ile görev tanımında belirtilen diğer görevlerin yerine getirilmesini sağlar.” Bu

maddeler dayanak kabul edilerek milli eğitim müdürlüklerinin teklifi ve çalıştığı yere göre vali/kaymakam onayıyla okul müdürlerine inceleme soruşturma görevi verilmektedir.

OOKY'de okul müdürlerinin görevleri; “Türk milli eğitiminin genel amaçlarına ve temel ilkelerine uygun olarak Anayasa, kanun, tüzük, yönetmelik, yönerge, genelge ve diğer ilgili mevzuat hükümleri doğrultusunda okulun amaçlarını gerçekleştirmek üzere tüm kaynakların etkili ve verimli kullanımından, ekip ruhu anlayışıyla yönetiminden ve temsilinden birinci derecede sorumlu eğitim ve öğretim lideridir.” şeklinde ifade edilmiştir. Yönetmeliğe göre okul müdürü; personel özlük haklarını takip edip uygulayacak, okulu güvenli hale getirip eğitim öğretimin huzur içinde yapılmasını sağlayacak, eğitim öğretimle ilgili planları takip edecek, yılda en az bir defa derse girip ders denetimi yapacak, ekip ruhunun lideri olacak ve en önemlisi de okuldaki herhangi bir olumsuz durumdan birinci derece sorumlu kişi olacaktır. Ülkemiz koşulları göz önünde bulundurulduğunda özellikle taşıma merkezi olan okullar ve bünyesinde yurt barındıran okullar düşünüldüğünde, saydığımız yükler daha da artacaktır. Bu kadar iş yükünün yanında okul müdürlerine muhakkiklik görevi verilmesi okulda oluşacak herhangi bir problemin tetikleyicisi olma riskini de içerisinde bulundurmaktadır.

Görev tanımlarındaki iş yüklerinin yanında kendilerine muhakkiklik görevi verilmesinin okul müdürlerinin iş yüklerini artırmasıyla uzmanlık sahaları olmayan bir konuda çalışmak mecburiyetinde olmalarından kaynaklı olarak farklı sorunlar ile karşılaşmalarına neden olacaktır. Bu alanda kayda değer bir eğitim almayan okul müdürlerinin inceleme ve soruşturma görevlerini iyi bir kanuni zemin üzerine kurmalarının güç olacağı, iş yüklerinin fazla olmasından kaynaklı olarak vakit sorunu yaşayacakları, soruşturmasını gerçekleştirdikleri aynı çevrede beraber görev yaptıkları insanlar ile sorunlar yaşayacakları düşünülmektedir.

Bu bölümde çalışmanın ana sorunu üstünde durulup sorunu yaratan temel ögeler kanuni dayanakları ve literatürdeki tanımlamaları ile birlikte açıklanmaya çalışılmış; çalışmanın amacı, önemi, sınırlılıklarıyla varsayımlar ortaya çıkarılmıştır.

Alan yazında okul müdürlerinin muhakkiklik görevlerine ilişkin çalışmaların genellikle nitel araştırma yöntemiyle yürütüldüğü söylenebilir. Alan yazın incelendiğinde ulaşılabilen kaynaklar arasında, okul müdürlerinin muhakkiklik görevine ilişkin görüşlerinin incelendiği (Dal, 2019), öğretmenlerin, yöneticilerle müfettişlerin okul müdürlerinin muhakkiklik göreviyle ilgili görüşleri (Düztepe, 2019), okul müdürlerinin muhakkiklik görevine ilişkin görüşleri (Ayvaz, 2017) gibi konuların nitel araştırma yöntemiyle çalışıldığı görülmektedir. Bu çalışmada elde edilecek sonuçların alanda yapılacak diğer çalışmalara katkıda bulunması ve okul müdürlerini muhakkik olarak görevlendiren makamlara karşılanabilecekleri sorunlar ve çözüm önerileri konusunda yardımcı olması beklenmektedir.

Muhakkiklik Kavramı ve Muhakkikin Görevleri

Muhakkiklik kavramı Arapça “hak” kökünden türeyen bir kelimedir (TDK, 2005). 1869 yılında yayımlanan Maarif-i Umumi Nizamnamesinde “muhakkik” kelimesi geçmektedir. Bu dönemde muhakkikler sadece Vilayet Maarif Meclislerinde görevlendirilmektedir (TKB, (2006). Sözlük anlamı olarak muhakkik; tahkik eden, hakikati araştırarak ortaya koyan (Develioğlu, 2000), bir olay ve durumun gerçek olup olmadığını inceleyen birey manalarına gelir. Ayrıca muhakkik, disiplin amirlerince tahkikat yapmak ile görevlendirilmiş olan memurdur (Karagöz, 2016). Muhakkikler ve müfettişler farklı kanuni düzenlemeler ile kayıt altına alınmış olan eğitim öğretim, birey dokunulmazlığı, devlet hizmetlerindeki süreklilik vb. farklı işlerin denetlenmesiyle sorumluluğunu gerçekleştirmek için yetkili merciler tarafından görevlendirilir (Şirin, 2019).

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 42. Maddesinde: “Eğitim ve öğretim, Atatürk ilkeleri ve inkılapları doğrultusunda, çağdaş bilim ve eğitim esaslarına göre, devletin gözetim ve denetimi altında yapılır” maddesi gereği eğitimle öğretim hizmetlerini denetleyecek merci devlettir. Denetimi devlet adına yapacak kurum, 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nda Milli Eğitim Bakanlığı'nın olduğu belirtilmiştir. MEB Teftiş Kurulu Başkanlığının 29/01/2008 tarihli yazısında denetim görevi, müfettişlere verilmekle beraber “Uzmanlık gerektirmeyen inceleme, disiplin soruşturması ile ön inceleme iş ve işlemlerin mahallinde disiplin amirlerince veya muhakkik görevlendirilerek yürütülmesi ve sonuçlandırılmasının yerinde olacağı düşünülmektedir” denilmiştir. Ayrıca Milli

Eğitim Bakanlığı OÖEİKY'nin 39. Maddesinde: "Müdür; okulun öğrenci, her türlü eğitim ve öğretim, yönetim, personel, tahakkuk, taşınır mal, yazışma, eğitici ve sosyal etkinlikler, yatılılık, bursluluk, taşınmalı eğitim, güvenlik, beslenme, bakım, koruma, temizlik, düzen, nöbet, halkla ilişkiler ve benzeri görevler ile Bakanlık ve il/ilçe milli eğitim müdürlüklerince verilen görevler ile görev tanımında belirtilen diğer görevlerin yerine getirilmesini sağlar." denilmektedir. Buradaki "diğer görevler" kavramı da yasal dayanak alınarak okul müdürlerine muhakkiklik görevi verildiği görülmektedir. Bu çalışmanın problemi, okul müdürlerinin muhakkiklik görevine bakışlarının neler olduğudur. Çalışmanın amacı ise farklı okul kademelerinde daha önce muhakkiklik görevi yapmış okul müdürlerinin muhakkiklik görevi hakkındaki görüşlerinin belirlenmesidir. Bu amaca yönelik olarak aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır:

- 1.Okul müdürleri muhakkiklik görevini yapmada istekli midir? Neden?
- 2.Okul müdürleri kendilerini muhakkiklik görevinde yeterli görmekte midir? Yeterli görmüyorlarsa bunun sebepleri nelerdir?
- 3.Muhakkiklik görevini okul müdürlerinin yapması uygun mudur? Uygun değilse sebepleri nelerdir?
- 4.Okul müdürlerinin görüşüne göre muhakkiklik görevi kimler tarafından yapılmalıdır? Neden?

Yöntem

Bu araştırmada, daha önce muhakkiklik görevi yapmış okul müdürlerinin muhakkiklik görevine bakışlarıyla ilgili görüşleri betimleyen bir yaklaşım ile ele alınmıştır. Araştırma, nitel çalışma metodlarından olgu bilim deseni yapılmıştır. Olgu bilim deseni, farkına vardığımız fakat derinlemesine ve detaylı bir anlayış geliştiremediğimiz olgularla ilgilendir. Olgu bilim deseni bize bütünüyle yabancı olmayan ayrıca da tam anlamı ile kavrayamadığımız olguları ele almayı hedefleyen çalışmalarla ilgili uygun bir zemin oluşturmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

Evren/Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini, Kahramanmaraş İli Türkoğlu İlçesinde bulunan okul müdürleri oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme, amaçlı örnekleme metodlarından maksimum örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Maksimum örneklemenin amacı izafi olarak küçük bir örneklem oluşturup araştırmanın probleminin bir parçası konumundaki kişilerin çeşitliliğini yüksek seviyede yansıtmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu kapsamda Türkoğlu İlçesinde bulunan anaokulu, ilkokul, ortaokul ve liselerde görev yapan, en az bir kez muhakkiklik görevinde bulunmuş, 10 okul müdürü araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Çalışmada, okul müdürlerine M1'den başlayıp M10'a kadar kodlamalar yapılmıştır. Araştırmanın örneklemiyle ilgili demografik nitelikler Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1

Katılımcıların Demografik Özellikleri

Özellik	Guruplar	f
Cinsiyet	Erkek	7
	Kadın	3
Yaş Aralığı	35 Yaş ve Altı	4
	36 Yaş ve Üzeri	6
Yöneticilik Kıdemi	1-5	1
	5-10	4
	10-15	5
Mesleki Kıdem	1-10 Yıl Arası	3
	11-20 Yıl Arası	4
	21 Yıl ve Üzeri	3
Muhakkiklik Sayısı	1-3	4
	4-6	4
	7 ve üzeri	2
Okul türü	Anaokulu	1
	İlkokul	3
	Ortaokul	4
	Lise	2

Tablo 1'i incelediğimizde araştırmaya katılan en az bir en fazla 15 yıl her okul kademesinde okul müdürlüğü görevi yapmış kadın ve erkek okul müdürlerinin olduğunu görmekteyiz. Araştırmaya katılan okul müdürlerinin tamamı en az bir kez muhakkiklik görevinde bulunmuştur. Muhakkiklik görevi yapanların çoğunluğu on yıldan fazla meslek hayatında bulunan okul müdürlerinden oluşmaktadır.

Veri Toplama Aracı

Çalışmanın verileri görüşme yöntemi ile elde edilmiştir. Bu yöntem, sözlü iletişim yolu ile veri toplamaktır. Görüşme tekniği, yapılandırılmış, yapılandırılmamış ve yarı yapılandırılmış olmak üzere 3 türdür (Karasar, 2012). Bu araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme, görüşme sorularıyla prensiplerinin daha önce saptandığı fakat görüşmenin yapıldığı bireyin konuyla ilgili ilgi ve bilgi seviyesine dayalı olarak esnek davranılabilecek bir görüşme tekniğidir. Yarı yapılandırılmış görüşme, araştırmayı yapanın, yapılandırılmış görüşmenin kesin sınırlarından ayrılıp konuya ilişkin farklı verilere ulaşmasını temin etmektedir (Karasar, 2012).

Araştırmada yer alması düşünülen sekiz aday soru hazırlanmıştır. Hazırlanan görüşme sorularına ilişkin uzman görüşüne başvurulmuştur. Farklı okul türlerinde görev yapan dört okul müdürleriyle yapılan pilot uygulama sonucunda elde edilen veriler incelenmiş ve gerekli kısımlar düzeltilmiştir. Araştırmada iç geçerliliğin sağlanabilmesi amacıyla yapılan uzman incelemesi sonucunda dört soru aday soru havuzundan çıkarılmıştır. Kalan dört soru dil açısından Türkçe öğretmenleri tarafından incelenmiştir. Uzman görüşüyle yapılan en son düzenlemeler sonucunda görüşme formuna son hali verilmiştir.

Hazırlanmış olan yarı yapılandırılmış görüşme formunda katılımcılara açık uçlu 4 soru sorulmuştur. Sorular şöyledir:

1. Okul müdürleri muhakkiklik görevini yapmada istekli midir?
2. Okul müdürleri kendilerini muhakkiklik görevinde yeterli görmekte midir?
3. Muhakkiklik görevini okul müdürlerinin yapması uygun mudur?
4. Okul müdürlerinin görüşüne göre muhakkiklik görevi kimler tarafından yapılmalıdır?

Verilerin Analizi

Veriler, yarı yapılandırılmış görüşme formlarındaki sorular aracılığıyla, müdürlerin okullarına gidilerek görüşme yoluyla elde edilmiştir. Elde edilen veriler görüşme esnasında ses kaydı ve yazıya dökülmesi ile elde edilmiş, betimsel analiz yöntemi ile çözümlenmeye ve yorumlanmaya gayret edilmiştir. Betimsel analize göre veriler saptanan temalar çerçevesinde özetlenerek yorumlanabileceği gibi araştırmanın soruları çerçevesine oluşturulan temalara dayalı olarak da düzenlenebilir (Yıldırım & Şimşek, 2011). Bu araştırmada araştırmanın soruları çalışma temaları şeklinde belirlenmiştir, araştırmanın verileri söz konusu temaların altındadır. Veriler analiz edilirken doğrudan alıntılar ile desteklenmiştir. Analiz sürecinde katılımcılar M1, M2, M3, M4, M5, M6, M7, M8, M9, M10 şeklinde kodlanmıştır.

Bulgular

Okul Müdürlerinin Muhakkiklik Görevini Yapmada İstekli Olma Durumlarına Ait Bulgular

Bu alt probleme dair görüşme formundaki ilgili soru "Okul Müdürlerinin Muhakkiklik Görevini Yapmada İstekli Olma Durumları ve Nedenleri?" şeklindedir. Okul Müdürlerinin ilgili soru kapsamında verdikleri cevaplara ilişkin bulgulara Tablo 2'de yer verilmiştir.

Tablo 1

Okul Müdürlerinin Muhakkiklik Görevini Yapmada İstekli Olma Durumları

Cevaplar	f
Evet, İstekliyim	2
Hayır, İstekli değilim	8

Tablo'2 ye göre araştırmaya katılan 10 okul yöneticisinin büyük bir kısmı (8/10) “muhakkiklik görevini yapmada istekli olmadığı, çok az bir kısmı ise (2/10) okul müdürlerinin muhakkiklik görevini yapmada istekli olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Araştırmaya katılan bazı okul müdürlerinin vermiş oldukları cevaplar şu şekildedir;

“Muhakkiklik görevini yapmada istekli değilim, sebebi ise kendimi bu konu için yeterli görmüyorum. Bu konu detaylı bir konudur ve ben mevzuat konusunda detaylı olarak bilgi sahibi değilim. Ayrıca görev alanımızdaki soruşturma yapılacak ilgili kişilerin tanıdık olmasından dolayı verilecek kararımızın objektif olamayacağını düşünüyorum.” (M.1)

“İstekli değilim, çünkü okul müdürlerinin görevleri ve sorumluluklarına bakıldığında var olan görev ve sorumluluklar zaten bizleri ezmektedir. Muhakkiklik görevi aldığımız zaman var olan sorumluluklarımızı donduramıyoruz. Benim okulum taşıma merkezli bir okul olduğu için sürekli teyakkuz halinde olmak zorundayız. Ben muhakkiklik soruşturması için gittiğim vakit meydana gelebilecek sıkıntı da yine ben sorumlu olacağım. Buna rağmen herhangi ücret veya yolluk verilmiyor.” (M.7)

“İstekli değilim çünkü muhakkiklik görevinin öncelikle müfettişler tarafından yerine getirilmesine inanıyorum. Fakat herhangi bir yetersizlik var ise de verilen sorumluluktan imtina edilmemesi gerektiğini belirtmek isterim. Ayrıca okulda hali hazırda yeteri kadar geniş bir iş yükünün olmasında dolayı öncelikli yürütmemiz gereken okul müdürlüğü görevinde aksamalar olacağını düşünüyorum.” (M.4)

“Evet, istekliyim, çünkü kendimi daha iyi ifade edebiliyorum. Ayrıca muhakkiklik görevi kendimi geliştirmemde ve mesleki gelişmem konusunda bana yardımcı oluyor. Kanunu ve mevzuatı bu sayede daha çok araştırıyorum, olayları yorumlama kabiliyetimi geliştiriyorum. Karşılaştığım olaylar mesleki tecrübeme katkı sağlıyor.” (M.8)

Okul müdürlerinin çoğunluğunun muhakkiklik görevinde istekli olmadıkları, bu konuda kendilerini yeterli görmedikleri, mevzuat bilgilerinin yetersiz olduğu, meslektaşlarına karşı soruşturmacı kimliğiyle gitmek istemedikleri, soruşturmasını yaptığı kişi ya da kişilerle her an karşılaşılabilir durumunun olumsuzluk doğurması, hakkında incele/soruşturma yapılan kişinin tanıdık olmasından verilen kararda adaletsiz davranabileceği korkusu, okul müdürlerinin mevcut işlerinin yoğunluğunun daha da artması, araştırma bulguları olarak ortaya çıkmıştır.

Okul Müdürlerinin Muhakkiklik İçin Kendilerini Yeterli Görüp Görmediklerine Ait Bulgular

Bu alt probleme ait görüşme formundaki ilgili soru “Muhakkiklik İçin Kendilerini Yeterli Görüp Görmedikleri ve Yeterli Görmüyorlarsa Bunun Nedenleri?” şeklindedir. Öğretmenlerin ilgili soru kapsamında verdikleri cevaplara ilişkin bulgulara Tablo 3’de yer verilmiştir.

Tablo 2

Okul Müdürlerinin Muhakkiklik İçin Kendilerini Yeterli Görüp Görmedikleri

Cevaplar	f
Evet, Yeterliyim	7
Hayır, Yeterli değilim	3

Tablo 3’e göre araştırmaya katılan okul müdürlerinden üçünün kendilerini yetersiz gördüğü ve geriye kalan yedi okul müdürünün ise bu konuda kendilerini yeterli gördükleri bulgusuna ulaşılmıştır. Araştırmaya katılan bazı okul müdürlerinin vermiş oldukları cevaplar ise şu şekildedir;

“Evet, yeterliyim. Bazı bilgi ve tekniklerin çok iyi derecede bilinmesi gerekir. Bizler okul müdürü olarak belli bir sınava ya da mülakata giriyoruz. Sınav ve mülakatlarda buna benzer sorular olmadığı için biz de bu konulara çalışmıyoruz. Bu tarz sorunlarla karşılaştığımız zamanlarda da müfettişlerden yardım alıyoruz.” (M.3)

“Hayır, yeterli değilim. Muhakkiklik görevi için kendimi yeterli görmüyorum. Bu alandaki yönetmeliklere hâkim değilim. Kendi yorum ve vicdanımla da herhangi bir hüküm vermek istemem.”(M.4)

“Mevzuatı bilmeyen müdürlük de yapamaz hatta öğretmenlik de yapamaz. Kanun ve mevzuatı ezbere bilmesem de kitapta, internette ve telefonumda hepsi var. Ayrıca müdürlük hayatım boyunca çok olayla karşılaştım. Bu yüzden muhakkiklik için kendimi yeterli görüyorum.”(M.8)

Araştırmaya katılan okul müdürleri büyük bir kısmının hali hazırda yürütmüş oldukları okul müdürlüğü görevi hakkında bilmesi gereken yönetmelik ve mevzuat hükümlerin, muhakkiklik görevi içinde bazı durumlarda geçerli olduğundan dolayı muhakkiklik görevi konusunda kendilerini yeterli gördükleri, muhakkiklik konusunda kendisini yeterli görmeyenlerin ise ilgili kanun, yönetmelik ve mevzuat bilgisine yeteri kadar sahip olmadıklarından kaynaklandığı bulgularına ulaşılmıştır.

Muhakkiklik Görevini Okul Müdürlerinin Yapmasının Uygunluğu ve Sebeplerine Ait Bulgular

Bu alt probleme ait görüşme formundaki ilgili soru “Muhakkiklik Görevinin Okul Müdürlerinin Yapmasının Uygunluğu ve Sebeplerinin neler olduğu?” şeklindedir. Okul Müdürlerinin ilgili soru kapsamında verdikleri cevaplara ilişkin bulgulara Tablo 4’de yer verilmiştir.

Tablo 3

Muhakkiklik Görevini Okul Müdürlerinin Yapmasının Uygunluğu

Cevaplar	f
Uygun	2
Uygun Değil	8

Tablo 4’e göre araştırmaya katılan okul müdürlerinin büyük bir kısmı (8/10) muhakkiklik görevinin yapmasının uygun olmadığı, çok az bir kısmı ise (2/10) okul müdürlerinin muhakkiklik görevini yapmasının uygun olduğunu ifade etmektedirler. Araştırmaya katılan bazı okul müdürlerinin vermiş oldukları cevaplar şu şekildedir;

“Uygun değildir. Çünkü tanıdığımız insanlarla karşılaşma durumu söz konusu olabiliyor. Vereceğimiz karardan dolayı bu insanlarla karşı karşıya gelebiliyoruz. Bu da bize düşman kazandırmadan başka bir şey yapmıyor.”(M.1)

“Uygun değildir. Muhakkiklik görevini okul müdürlerinin yapması uygun değildir, çünkü meslek alanımızın dışında bir görevdir. Eğitimle muhakkikliğin herhangi bir bağlantısı yoktur.” (M.4)

“Uygun değildir. Çünkü okul müdürlerinin hali hazırdaki iş yükleri çok fazla. Okul müdürü fiziksel zorluklarla uğraşacak, öğretmen ve diğer personellerin işleriyle ilgilenecek, yazışmalara yetiyecek, okulun başarısı için akademik faaliyetlerde bulunacak. Aynı zamanda hiçbir getirisi olmayan muhakkiklik görevini yapacak. Kesinlikle okul müdürlerinin bu göreve uygun olduğunu düşünmüyorum.” (M.5)

“Evet, uygundur, çünkü karşılaştığımız olaylar çoğunlukla Milli Eğitimin içerisinde cereyan eden ve Milli Eğitim’i ilgilendiren mevzular olacaktır. Bizler de Milli Eğitim camiasında bir amir olduğumuz için olaylara yabancı olmayacağız. Hatta diğer kurumlarca yapılacak olan soruşturmaya göre çok daha sağlıklı kararlar vereceğimize inanıyorum.” (M.8)

“Okul müdürlerinin muhakkiklik görevi yapmasının uygun olduğunu düşünüyorum. Derinlemesine olmasa da kanun ve mevzuata hâkim okul müdürlerinin muhakkiklik görevini yapabileceği düşüncesindeyim.” (M.9)

“Eğer başka seçenek kalmamışsa makam olarak daha aşağıdaki kişilere karşı muhakkiklik yapılmasında sakınca görmüyorum. Ancak yeterli olduğu düşünülen kişiler tarafından muhakkiklik görevinin yapılması kamu işleyişi açısından yararlı olacaktır.” (M.7)

Okul müdürlerinin çoğunluğunu muhakkiklik görevinin yapmasının uygun olmadığı, soruşturacağı kişiyle sürekli karşılaşma ihtimali olduğu için adil davranma konusunda sıkıntı çekeceği, meslek tanımının dışında bir görevlendirme olduğu, makamına denk kişileri soruşturmanın sakıncalı olduğu ve bunun etik olmadığı şeklinde bulgulara ulaşılmıştır. Ayrıca okul müdürünün sorumluluk gereği bazı zamanlarda kendi okuluna bile yetişemediği, özellikle uzak okullarda görev yapan okul müdürlerinin soruşturma görevinin maddi konuda yük getirdiği, görev yapılan bölgedeki öğretmen ve personelleri yakından tanımış olunmasından dolayı tarafsızlık ilkesinin zedeleneceği bulgularına ulaşılmıştır.

Okul Müdürlerinin Muhakkiklik Görevinin Kimler Tarafından Yapılması Hakkındaki Görüşlerine Ait Bulgular

Bu alt probleme ait görüşme formundaki ilgili soru “Okul Müdürlerinin Muhakkiklik Görevini Kimler Tarafından Yapılması Hakkındaki Görüşleri ve Nedenleri?” şeklindedir. Okul Müdürlerinin ilgili soru kapsamında verdikleri cevaplara ilişkin bulgulara Tablo 5’de yer verilmiştir.

Tablo 5

Okul Müdürlerinin Muhakkiklik Görevini Kimler Tarafından Yapılması

Cevaplar	f
Öğretmenler	1
Okul Müdürleri	1
Müfettişler	8

Araştırmaya katılan okul müdürlerinin büyük bir çoğunluğu (8/10) muhakkiklik görevini müfettişlerin yapması gerektiğini belirtmişlerdir. Daha az sayıda ise kendini yeterli gören ve bu konuda kendini ispat etmiş müfettiş, müdür ya da öğretmen fark etmeksizin muhakkiklik görevinin herkesçe yapılabileceğini bulgularına ulaşılmıştır.

“Muhakkiklik görevi için bakanlık ya da maarif müfettişleri tarafından yapılmalıdır. Soruşturmanın güvenilirliği ve objektifliği açısından müfettişler tarafından yapılması önemlidir. Böylece aynı bölge içerisinde görev yapan idareci ve öğretmenler arasında herhangi bir huzursuzluk oluşmaz” (M.2)

“Muhakkiklik görevi şahsi olarak birbirini tanımayan, aynı ortam çalışılmamış, tarafsız bakanlık müfettişleri tarafından yapılmalıdır. Çünkü bakanlık müfettişlerinin devlette görevi bellidir. Görevleri belli olduğu için kendileri bu alanda mütehassistir. Soruşturmaya uğrayan kişi soruşturma yapan kişiyle ilk defa karşılaşacağından ve daha sonar karşılaşma ihtimalleri düşük olduğundan tarafsızlık konusunda şüpheye düşmez.” (M.3)

“Muhakkiklik görevini eğitimci kimliği olan herkes yapmalıdır. Çünkü eğitimciler kendilerini daha iyi ifade ederler ve mukayese güçleri çok yüksektir. Bir öğretmenin karşılaştığı olaylarla bir mülki amir bile karşılaşamaz. Okul hayattır dersek, hayatta en tecrübeli bireyler öğretmenlerdir diye düşünüyorum” (M.8)

“Muhakkiklik görevi için asıl önemli olan husus bu konuda alınan eğitimidir. Gerekli eğitim ve olanaklar verildiğinde okul müdürleri de muhakkiklik görevi yapabilir. Çünkü okul müdürleri birer yöneticidir, olaylara bir memur gözüyle bakmazlar. Çözümünden yana sağlıklı kararlar verebileceklerini düşünüyorum. Yeter ki gerekli eğitimler verilmiş olsun.” (M.9)

“Muhakkiklik görevi müfettişlerimiz tarafından yapılmalıdır. Çünkü onları asıl mesleği bunu gerektirir. Okul müdürüne verilen muhakkiklik görevi hem ekstra bir yükür hem de sağlıksız sonuçlar doğurabilir.” (M.5)

Araştırmaya katılan okul müdürlerinin büyük çoğunluğunun muhakkiklik görevinin bakanlık ya da maarif müfettişleri tarafından ya da bu konuda eğitim almış uzmanlaşmış kişiler tarafından yapılmasının gerektiği bulgusuna ulaşılmıştır. Katılımcıların az bir kısmında ise müfettişler dışında muhakkiklik görevi yapan öğretmen veya okul müdürlerinin her ne kadar bu konu hakkında eğitim alıp uzmanlaşmış olsalar da karar verme sürecinde duygusal davranıp objektif sonuçlara

varamayacağından dolayı muhakkiklik görevinin yapmalarının uygun olmadığı bulgularına ulaşılmıştır.

Tartışma ve Sonuç

Bu çalışmada okul müdürlerinin muhakkiklik görevi hakkındaki görüşlerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya katılan okul müdürlerinin çoğunluğunun muhakkiklik görevinde isteksiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Meslektaşlarına karşı soruşturmacı kimliğiyle gitmek istemedikleri, soruşturmasını yaptığı kişi ya da kişilerle her an karşılaşabilme durumunun olumsuzluk doğurması, hakkında incele/soruşturma yapılan kişinin tanıdık olmasından dolayı verilen kararda adaletsiz davranabileceği endişesi, okul müdürlerinin mevcut iş yoğunluğunu artırması gibi nedenlerle okul müdürlerinin muhakkiklik görevini yapmakta isteksiz oldukları görülmüştür. Ayrıca yapılan soruşturmalar için ücret ödenmemesi okul müdürlerini muhakkiklik konusunda isteksiz hale getirmektedir. Ayvaz (2017) tarafından yapılan bir araştırma sonucunda muhakkiklik görevi için ek ders ücreti ödenmesi gerekliliği vurgulanmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre okul müdürleri soruşturma yapma konusunda kendilerini yetersiz görmektedirler. Araştırmacılar soruşturma yürütmenin uzmanlık gerektiren bir iş olduğunu ve yapılan soruşturmalarda mevzuat bilgilerinin yetersiz olduğunu belirtmektedirler. Okul müdürleri konuyla ilgili yeterli eğitim almadıklarını belirtmekte bunun da muhakkiklik konusunda okul müdürlerinin yetersizlik hissini artırdığı görülmektedir. Okul müdürleri, yetersiz oldukları durumlarda veya konularda, genellikle internetten, bir müfettişten ve bu konuda tecrübeli bir tanıdığından bilgi edinme yoluna gittiklerini ifade etmektedirler. Okul müdürlerinin yeterli eğitim almamasından kaynaklanan yetersizlik Ayvaz (2017) ve Akan'ın (2016) araştırma sonuçlarıyla da örtüşmektedir. Diğer taraftan soruşturma konusunda kendini yeterli gören okul müdürlerinin olduğu da görülmektedir. Araştırmaya katılan okul müdürlerinin bir kısmı hali hazırda yürütmüş oldukları okul müdürlüğü görevi hakkında bilmesi gereken yönetmelik ve mevzuat hükümlerin, muhakkiklik görevi için yeterli olduğunu, bu yüzden soruşturmayı yürütecek yeterli donanıma sahip olduklarını düşünmektedirler.

Araştırmaya katılan okul müdürlerinin görüşleri dahilinde muhakkiklik görevinin okul müdürleri tarafından yürütülmesinin uygun olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Okul müdürleri, soruşturacağı kişiyle sürekli karşılaşma ihtimali olduğu için adil davranma konusunda sıkıntı çektiklerini, muhakkikliğin meslek tanımının dışında bir görevlendirme olduğu, makamına denk kişileri soruşturmanın sakıncalı olduğu ve bunun etik olmadığı belirtmektedirler. Ayrıca okul müdürünün iş yükünün çok olduğu, zaman zaman işlerini yetiştiremediği, böyle durumlarda soruşturma görevinin okulla ilgili işlerin aksamasına neden olduğu, özellikle uzak okullarda görev yapan okul müdürleri için soruşturma görevinin maddi konuda yük getirdiği, görev yapılan bölgedeki öğretmen ve personeli yakından tanımış olunmasından dolayı tarafsızlık ilkesinin zedeleneceği ifade edilmekte ve bu sebeple soruşturma görevinin okul müdürü için uygun olmadığı yönünde görüş bildirilmektedir. Akan (2016) bir çalışmada öğretim üyelerinin çoğunluğunun soruşturma görevinin akademisyenlik göreviyle uyuşmadığını düşündüğü ve görevi boyunca gerilim yaşadıklarını sonucuna ulaşmıştır. Bu durumun okul müdürleri için de geçerli olduğu söylenebilir. Zira okul müdürlerinin en önemli görevi eğitim liderliğidir (Bursalıoğlu, 2002). Bu sonuç birinci alt problemin sonuçlarıyla da benzerlik göstermektedir. Öne sürülen bu sebepler, soruşturma yapmanın okul müdürleri için uygun olmadığını göstermekle birlikte okul müdürlerini soruşturma konusunda isteksiz hale getirmektedir.

Araştırmaya katılan okul müdürlerinin görüşlerine göre muhakkiklik görevinin bakanlık müfettişleri, maarif müfettişleri veya bu konuda eğitim almış uzman olan kişiler tarafından yapılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Akan'ın (2016) akademisyenler ile ilgili bir çalışmada da benzer sonuca varılmıştır. Diğer taraftan soruşturmaların okul müdürleri tarafından da yürütülebileceğini düşünen okul müdürlerinin de bulunduğu görülmektedir. Ancak okul müdürlerinin bu konuda eğitim almış ve uzmanlaşmış olsalar bile karar verme sürecinde duygusal davranıp objektif sonuçlara varamayacağı, bu sebeple muhakkiklik yapmalarının uygun olmadığı ifade edilmektedir.

Öneriler

Araştırmanın sonucuna dayalı olarak geliştirilen önerileri şu şekilde sıralayabiliriz;

- Okul müdürlerine bağımsız olarak muhakkiklik görevi verilmeden önce tecrübeli bir soruşturmacıyla birlikte görev verilebilir.
- Okul müdürlerine muhakkiklikle ilgili geniş kapsamlı seminer veya kurslar verilebilir. Muhakkiklik görevlendirilmeleri de bu bağlamda sertifikası olan müdürlere yapılabilir.
- Muhakkiklik görevi okul müdürlerine maddi anlamda külfet getirdiğinden muhakkiklik görevi alan okul müdürlerine geçici görev yolluk ödemesi yapılabilir.
- Okul müdürleri mesai arkadaşlarına karşı soruşturmacı olarak görevlendirildiğinde sonuç kalıcı küslüklere ya da adil karar verememe gibi olumsuz sonuçlara neden olduğundan, okul müdürlerine görevli oldukları ilçelerin dışındaki ilçelerde muhakkiklik görevi verilebilir.
- Okul müdürlerine muhakkiklik görevi verilmesi sürecinde, hakkında icelme/soruşturma yapılan kişi/kişilerle yakınlık ve arkadaşlık ilişkileri göz önünde bulundurularak görevlendirme yapılabilir.

Araştırmada daha önce muhakkiklik görevi yapmış farklı kademedeki okul müdürlerinin muhakkiklik görevine bakışları ile alakalı görüşleri alınmıştır. Araştırmanın konusuyla ilgili olarak gerçekleştirilecek başka çalışmalar çerçevesinde muhakkiklik görevi veren amirler, bu alanda uzman olan müfettişler ve muhakkik tarafından soruşturulmuş kişilerin görüşleri de incelenebilir.

Sınırlılıklar

Bu araştırma 2021-2022 eğitim öğretim yılında Kahramanmaraş ili Türkoğlu ilçesi sınırlarında bağımsız anaokulları, ilkokullar, ortaokullar ve liselerde görevli okul müdürlerinden daha önce en az 1 defa muhakkiklik görevini yerine getirmiş 10 katılımcı ile sınırlıdır.

Kaynaklar

- Akan, D. (2016). Akademisyenlerin inceleme soruşturma görev zorluklarına ilişkin görüşleri. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 13(33), 212-226.*
- Ayvaz, M. (2017). Okul müdürlerinin muhakkiklik görevine ilişkin görüşleri. [*Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*]. Ankara Üniversitesi.
- Başköy, S. (2000). Memurlar ve diğer kamu görevlilerinin yargılanması hakkında kanun ve uygulaması. Anıl Matbaa ve Ciltevi.
- Bursalioğlu, Z. (2002). Okul yönetiminde yeni yapı ve davranış. Pegem A. Yayınları.
- Çelebi, N.; Övür, M. ve Eravcı, F. (2017). Soruşturma grubunda görev yapan il eğitim denetmenlerinin süreç içinde karşılaştıkları sorunlar. *Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 15(1), 1-29.*
- Dal, D. (2019). Okul müdürlerinin muhakkiklik görevine ilişkin görüşleri (Bağcılar, Bakırköy, Başakşehir, Esenler ve Zeytinburnu örneği). *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi, 11(3), 215-240.*
- Develioğlu, F. (2000). Osmanlıca Türkçe ansiklopedik lügat. Aydın Kitabevi.
- İlhan, S. (2005). İş ahlakı: kuramsal bir yaklaşım. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 7(2), 258-275.*
- Karagöz, İ. (2016). İnceleme ve soruşturma rehberi. Dib Yayınları.
- Karaman, Y. (1997). Eğitim iş görenlerinin disiplin sorunu. *Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 27(2), 861-874.*
- Karasar, N.(2012). Bilimsel araştırma yöntemi. Nobel Yayıncılık,

- METK, (1973). *Milli Eğitim Temel Kanunu*. Kanun No:1739, Resmî Gazete Tarih: 24.06.1973, Sayı: 14574.
- OOKY, (2018). *Millî Eğitim Bakanlığı Orta Öğretim Kurumları Yönetmeliği*. Resmi Gazete: 07.09.2013 Sayısı: 28758.
- Özlem, D.(2013). *Etik-ahlak felsefesi*. Notos Yayınevi.
- Özmen, F. ve Şahin, Ş. (2010). İlköğretim müfettişlerinin soruşturma görevini yerine getirirken karşılaştığı sorunlar. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15, 92-109.
- Şirin, A. (2019) okul müdürlerinin muhakkiklik görevine ilişkin görüşleri. *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi*, 11(3), 215-240.
- Usta, A. (2010). Kamu görevlisinin etik amaç ve ahlaki yükümlülüğüne yönelik bir değerlendirme. *Türk İdare Dergisi*, 468, 159-171.
- TCAY, (1982). *Türkiye Cumhuriyeti Anayasası*. Resmî Gazete, 9.11.1982, Sayı:17863.
- TDK, (2005). *Türkçe sözlük*. Türk Dil Kurumu Yayınları.
- TKB, (2006). *İnceleme soruşturma ve ön inceleme rehberi*. Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı Yayınları.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.